

JÖNKÖPING UNIVERSITY

*School of Education and
Communication*

Slutrapport angående Insats fritidshem i Norberg inom ramen för Samverkan för bästa skola (Skolverkets dnr 2.7.4–2021:179)

Problembild och syfte - Kortfattad beskrivning av uppdraget med utgångspunkt i huvudmannens åtgärdsplan samt samtal med huvudmannen och Skolverket:

De senaste åren har ett flertal nationella initiativ tagits för att stärka kvalitén i fritidshemmet. Ett av de initiativen är ett kapitel i läroplanen inkom för fritidshemmets undervisning. Det har inneburit ett tydligare syfte och innehåll för verksamheten. För att möta dessa krav bedömdes Källskolans personal ha behov av att utveckla förmåga att organisera, genomföra och utvärdera undervisning utifrån läroplanens intention. Genom handledning och kollegialt lärande kan personalen i fritidshem få möjlighet att skapa kunskap kring läroplanens syfte och innehåll. Handledningen skulle utformas på ett sådant sätt att den bidrog till deltagarnas tilltro till kollegors förmåga och på så sätt möjliggöra ökad samverkan och likvärdighet på skolan. Åtgärdsplanen visade behov på en gemensam, tydlig struktur som innefattar alla verksamheter i det systematiska kvalitetsarbetet. Insatsens skulle skapa förutsättningar för att utveckla det systematiska kvalitetsarbetet på fritidshemmet.

Mål och förväntade effekter av insatsen

Fritidshemmets undervisning ska utgå från läroplanens syfte och mål.

Fritidshemmets verksamhet har ett eget kvalitetsarbete som tydligt är en del av skolans övriga systematiska kvalitetsarbete.

Insatsens upplägg, genomförande, delaktighet och samverkan

Innehåll och form för insatsen

Insatsen har genomförts i processform där reflektion utifrån olika teoretiska ansatser utvecklats till praktiskt handlande. Utifrån Skolverket webbutbildning, *Fritidshemmets – uppdrag*, har deltagarna handletts genom insatsen. Insatsen har innehållit två fördjupade föreläsningar inom systematiskt kvalitetsarbete som bedömdes vara betydelsefulla för att målen i insatsen skulle uppfyllas. Föreläsningarna genomfördes av insatsledaren. På grund av Covid -19 genomfördes stora delar av insatsen digitalt. Detta medförde att en processledare utsågs av biträdande rektor. Processledarens roll var att finnas på plats och vara en bro mellan insatsledaren och deltagarna i Norberg.

Handledande samtal har genomförts med processledaren på skolan samt biträdande rektor mellan utbildningsträffarna. Detta i syfte att processen ska upplevas meningsfull och bidra till insatsens måluppfyllelse. Vi ett tillfälle var insatsledaren i Norberg, resterande av träffarna skedde digitalt. När insatsledaren var i Norberg genomfördes handledning med all personal på fritidshemmet samt träff med ledningsgruppen. Insatsledaren har deltagit i ett flertal avstämningsmöten med

Skolverket, avstämningsmöten med ansvarigt lärosäte samt metahandledning. Utifrån deltagarnas erfarenheter och behov har en kontinuerlig dialog förts kring uppföljning och anpassning av innehåll och form.

I insatsens planering fanns utrymme för en föreläsning riktad till all personal på skolan. Denna föreläsning skulle planeras i samråd med ledningsgruppen. I nuläget har inte denna föreläsning genomförts.

Deltagare/målgrupper i insatsens olika inslag och faser.

Målgruppen har varit personal som ansvarar för eller genomför undervisning i fritidshemmet. Åtta personal har deltagit genom hela insatsen. Dessa åtta ansvarar för undervisningen. Ytterligare fem personal som genomför undervisning på fritidshemmet har deltagit vid fyra tillfällen. Se bifogad insatsplan.

Insatsens totala omfattning

Insatsen beräknades till 18 tillfällen á 2 h för deltagarna, totalt 36 h. 4 av tillfällena slogs ihop till 4 h efter överenskommelse med ansvarig rektor. Detta i syfte att all personal på fritidshemmet skulle kunna delta under en mer sammanhängd tid. Handledande samtal med processledaren samt ansvarig rektor har kontinuerligt skett under insatsen.

Insatsens resultat

Resultatuppföljning halvtid.

Uppföljningen genomfördes via en enkät. 10 svarade av 13 möjliga. 6 av 10 upplevde att tillvägagångssättet på insatsen var meningsfull och 4 av 10 upplever det till viss del. Kommentarer visar att deltagarna upplever meningsfullhet när det gäller att samtala, ta del av varandras tankar och diskutera innehållet i insatsen. Någon tycker att den digitala formen var ett hinder för dialog. De beskrev en ökad förståelse för uppdraget men upplevde ett behov av mer tid för att tillsammans reflektera och använda sig av de nya kunskaperna i praktiken. För att på ett bättre sätt förbereda sig inför handledning ville flera av deltagarna ta del av texterna i god tid innan varje tillfälle.

5 av 10 upplevde att innehållet på insatsen ökade deras kunskaper om läroplanens mål och syfte kring undervisningen i fritidshemmet. 4 av 10 till viss del och endast en deltagare upplever att innehållet inte har bidragit till ökad kunskap. Kommentarer visar att deltagarna upplever att tid för reflektion utifrån innehållet i insatsen saknas i vardagen. En deltagare som enbart varit med vid två tillfällen upplever svårigheter att förstå helheten.

Analys halvtid.

Uppföljningen visade att formen och strukturen fungerade väl för att deltagarna ska känna meningsfullhet samt öka kunskap om läroplanens mål och syfte kring undervisningen i fritidshemmet. Därmed fortsätter vi insatsen enligt plan.

Utmaningen är att tillsammans använda de nya kunskaperna för att utveckla undervisningen i fritidshemmet och på så sätt stärka kvalitén på undervisningen.

För att alla ska uppleva en mer tillfredsställd situation ska deltagarna framöver få möjlighet att ta del av texterna i god tid innan.

Utvärdering av hela insatsen

Utvärderingen har genomförts via en enkät. Ett fördjupat utvärderingssamtal har genomförts med personalen som är ansvarig för undervisningen på fritidshemmet och på så sätt deltagit vid alla tillfällena i insatsen. Till sist har insatsen diskuterats och värderats tillsammans med biträdande rektor och processledare på skolan.

Deltagarnas beskriver att insatsen har startat i gång samtal på arbetsplatsen kring läroplanen och dess innehåll. De beskriver att de nu har en starkare grund att stå på samt att undervisningen i större utsträckning utgår från läroplanen. De diskussioner som har förts under året finns med i deltagarnas tankar när de nu planerar undervisningen på fritidshemmet. Däremot uttrycker deltagarna avsaknad av tid för reflektion mellan de olika handledningstillfällena. Eftersom insatsen har legat inom ramen för personalens planering och utvecklingstid, har all tid där i mellan gått åt för att lösa praktiska situationer som dyker upp i vardagen. Deltagarna beskriver att insatsen har varit komprimerad och att det bidragit till upplevelsen av bristen på reflektionstid. Det tillfället som kunde genomföras på plats, tillsammans med alla deltagare och insatsledare, upplevdes oerhört värdefullt. En av deltagarna uttryckte att det var ”lättare att ta in” innehållet när vi fysiskt var tillsammans i ett gemensamt rum.

Efter genomförd insats beskrivs en planering som i större utsträckning tar avstamp i elevens intresse och behov samt läroplanens innehåll. En deltagare beskriver det så här ” Jag har tagit mig tid att observera leken och därefter tagit ställning till på vilket sätt jag ska stötta eleverna i deras utveckling”. En annan beskriver det så här ” Det är som lilla läroplansboken sitter på axeln och pockar på uppmärksamhet”. Flera av deltagarna upplever att de har utvecklat sin förmåga att dokumentera verksamheten för att utveckla den vidare. Likaså beskriver de att deras verksamhet i större utsträckning möjliggör elevernas delaktighet i planering, innehåll och utveckling.

Fortsättningsvis beskriver deltagarna att de vill fortsätta arbetet med att implementera kapitel 4 i läroplanen. De vill fortsätta att synliggöra innehållet i fritidshemmet både för kollegor och vårdnadshavaren. De önskar byta namn på ”den fria tiden” förslagsvis till ”samverkans tid”. Detta för att synliggöra uppdraget och möjliggöra för en mer likvärdig undervisning på skolan. Det finns en önskan att utveckla samverkan med skolan och skapa en samstämmighet kring syfte och mål. En deltagare beskrev det så här ”Fritidshemmet behöver vara en gemensam röst för att få förutsättningar att bedriva undervisning”. Fördelning av arbetsuppgifter och ansvar bland personalen är ett behov, likaså att fördela samt utveckla roller bland personalen när undervisningen är i gång. En deltagare uttryckte det så här ”jag behöver veta vad som är min roll denna eftermiddag”.

Analys

Deltagarna vittnar om en ökad förståelse för uppdraget och undervisningen som bedrivs på fritidshemmet. Utmaningen blir att fortsatt hålla i de pedagogiska samtalen till förmån för den praktiska vardagen som lätt tar överhand. De beskriver en ökad förståelse för och kunskap om det systematiska kvalitetsarbetet. Det krävs att ledningen i framtiden stöttar och styr så att fritidshemmets undervisning blir synlig i skolans/kommunens övergripande systematiska kvalitetsarbete och pedagogiska bokslut.

Deltagarnas upplevelse av den enda gången som insatsledaren var på plats kan både relateras till innehållet som då var mer av praktisk natur och till att det fanns möjlighet för mellanmänniska möten. Den digitala arenan har fungerat relativt väl. Utmaningen har legat i att alla deltagarna ska ha ett eget digitalt verktyg, känna sig bekväm med det samt kunna lösa de tekniska problem som uppstår. Det togs om hand genom att i början av insatsen samtala om förväntningar och

förutsättningar samt att biträdande rektor hela tiden fanns till hands när det dök upp tekniska problem. Ytterligare en utmaning i den digitala miljön var själva samtalen. Det finns små utrymmen i den digitala miljön att fylla i varandras olika inspel eller att trevande hjälpa varandra i diskussioner som uppstår. Däremot möjliggör den digitala miljön allas lika engagemang och delaktighet.

Strukturer för fritidshemmets personal när det gäller planering och utveckling finns på skolan. Däremot har ställtid (tid för personal att ställa om mellan verksamheterna) diskuterats och varit under utveckling. För att få en kvalitativ undervisning behöver ställtiden vara schemalagd och initierad av ledningen. Likaså har bristen på kontinuitet av personal på eftermiddagen diskuterats. Båda dessa faktorer har utvecklats under året men för framtiden är dessa särskilt att beakta.

När det gäller uppdraget att samverka har insatsen bara nosat på detta uppdrag. Samverkansuppdraget är ett gemensamt uppdrag där ledningens visioner och tankar har avgörande betydelse för likvärdigheten på skolan. I insatsens planering fanns det utrymme för en föreläsning riktad till all personal. Denna föreläsning skulle planeras i samråd med ledningsgruppen. I november samlades ledningsgruppen med insatsledaren för samtal kring samverkan. Under det samtalet blev det tydligt att ledningsgruppen behöver en gemensam intention kring samverkan, dess funktion och innehåll. Alla inblandade yrkesgrupper behöver förstå och ha kunskap om varandras olika uppdrag och det gemensamma målet för att skapa en balans. För att denna balans ska komma till behöver skolledaren vara tydlig med intentionen av samverkan. Just nu planerar biträdande rektor för att initiera samtal på skolan kring samverkan tillsammans med en lärare i fritidshem. Beroende på hur arbetet planeras och utvecklas kan det finns framtida behov av en fördjupande föreläsning kring intentionen med samverkans innehåll och målsättning.

Lärdomar från projektet

- Digital arena kan vara ett alternativ men då är struktur, förväntningar och stöd på plats en förutsättning.
- Ledningens deltagande är en förutsättning för en lyckad insats.

Insatsledare

Line Isaksson

Universitetsadjunkt pedagogik

Högskolan för lärande och kommunikation

JÖNKÖPING UNIVERSITY

TELEFON +46 (0)36-550 24 42 SMS 073-658 21 13

E-MAIL line.isaksson@ju.se

Bilaga 1

Plan för insats Fritidshem 2021 – Norberg, Källskolan

Tid	Innehåll	Deltagare
2 februari 8-10	Presentation Förväntningar Föreläsning – Läroplanen Praktisk information	Ansvarig personal på fritidshemmet. Processledare Ansvarig Rektor Insatsledare
16 februari 8-10	”Fritidshemmets uppdrag” – Skolverkets webbutbildning Nulägesbedömning	Ansvarig personal på fritidshemmet. Processledare Ansvarig Rektor Insatsledare
17 februari 12.30-13.00	Avstämningsmöte	Processledare Ansvarig rektor Insatsledare
2 mars 8-12	”Det kompletterande och det kompensatoriska uppdraget” – Skolverkets webbutbildning	All personal som undervisar på fritidshemmet Processledare Ansvarig Rektor Insatsledare
16 mars 8-10	”Planering och dokumentation i fritidshemmet”	Ansvarig personal på fritidshemmet. Processledare Ansvarig Rektor Insatsledare
24 mars 12.30-13.00	Avstämningsmöte	Processledare Ansvarig rektor Insatsledare
6 april 8-12	”Lekens betydelse” – Skolverkets webbutbildning	All personal som undervisar på fritidshemmet Processledare Ansvarig Rektor Insatsledare
11 maj 8-10	”Planering och dokumentation i fritidshemmet”	Ansvarig personal på fritidshemmet. Processledare Ansvarig Rektor Insatsledare
25 maj 8-10	”Nyanlända och flerspråkiga elever” – Skolverkets webbutbildning	Ansvarig personal på fritidshemmet. Processledare

		Ansvarig Rektor Insatsledare
26 maj 12.30-13.00	Avstämningsmöte	Processledare Ansvarig rektor Insatsledare

Hösten 2021

Tid	Innehåll	Deltagare
17 augusti 8-12	”Undervisning i fritidshemmet” – Skolverkets webbutbildning	All personal som undervisar på fritidshemmet Processledare Ansvarig Rektor Insatsledare
25 augusti 12.45-13.15	Avstämningsmöte	Processledare Ansvarig rektor Insatsledare
31 augusti 8-10	”Nyanlända och flerspråkiga elever” – Skolverkets webbutbildning Uppföljning halvtid	Ansvarig personal på fritidshemmet. Processledare Ansvarig Rektor Insatsledare
14 september 8-10	Utveckling av undervisning och det systematiska kvalitetsarbetet	Ansvarig personal på fritidshemmet. Processledare Ansvarig Rektor Insatsledare
28 september 8-10	”Digitala verktyg i undervisningen” – Skolverkets webbutbildning	Ansvarig personal på fritidshemmet. Processledare Ansvarig Rektor Insatsledare
12 oktober 8-10	Utveckling av undervisning och det systematiska kvalitetsarbetet – bedömning	Ansvarig personal på fritidshemmet. Processledare Ansvarig Rektor Insatsledare
27 oktober 12.45-13.15	Avstämningsmöte	Processledare Ansvarig rektor Insatsledare
2 november 8-12	”Miljön som verktyg för lärande” – Skolverkets webbutbildning	All personal som undervisar på fritidshemmet Processledare Ansvarig Rektor

		Insatsledare
23 november 8-10	Utvärdering	Ansvarig personal på fritidshemmet. Processledare Ansvarig Rektor Insatsledare
1 december 12.45-13.15	Avstämningsmöte	Processledare Ansvarig rektor Insatsledare